

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ОКРЕМИХ НАПРЯМІВ ПРАВОЗНАВСТВА

УДК 341.231.14

doi: <https://doi.org/10.33270/02212101.99>

Мінченко О. В. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7746-0919>

Захист репутації та свобода вираження поглядів у практиці Європейського суду з прав людини

Актуальність теми дослідження обумовлена низкою чинників. Інтенсивний розвиток науки й техніки, сфери інформаційних технологій став фактором змін у царині людських прав, вплинувши на їхній зміст, форми й засоби реалізації, та призвів до появи нових прав. Особливо відчутний вплив відбувся на права, закріплені в ст. 8, 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, які передбачають право на свободу вираження поглядів і право на приватність. Саме як складову права на приватне життя сприймає Європейський суд з прав людини право на захист репутації. Зазначено, що чітке й системне осмислення проблематики співвідношення права на свободу вираження поглядів і права на захист репутації є підґрунтям ефективної правозастосовної діяльності за цією категорією справ. Мета статті полягає у висвітленні ключових положень усталеної практики Європейського суду з прав людини у справах про віднаходження балансу між правом на свободу вираження поглядів і захистом репутації задля подальшого вдосконалення національної правничої практики за цією категорією справ. Наукова новизна обумовлена з'ясуванням малодосліджених вітчизняною правничою наукою питань віднаходження балансу між захистом свободи вираження поглядів і репутації, що здійснюється через системний аналіз практики Європейського суду з прав людини. Висновки. Аналіз практики Європейського суду з прав людини уможливив формулювання таких положень щодо реалізації права на свободу вираження поглядів у контексті захисту репутації: свобода вираження поглядів є основою демократичного суспільства, без цього права напевно неможлива демократія; захист репутації здійснюється в межах захисту права на приватність; у демократичному суспільстві будь-яка особа може бути піддана критиці (однак, йдеться про прийнятну критику) та, відповідно, зазнавати втручання в приватність (причому сфера приватності публічної особи є меншою у порівнянні з приватністю непублічних осіб); розв'язуючи питання віднаходження балансу між свободою вираження поглядів і захистом репутації, слід урахувувати загальний контекст справи.

Ключові слова: Європейський суд з прав людини; захист репутації; право на приватність; право на свободу вираження поглядів; практика Європейського суду з прав людини.

Вступ

В умовах інформаційного суспільства відбулися кардинальні зміни багатьох соціальних явищ, зокрема й правових. Слід акцентувати саме на царині людських прав. Так, розвиток наукових технологій не міг не позначитися на особливостях забезпечення низки прав, починаючи від права на життя (наприклад, у практиці Європейського суду з прав людини сформовано правоположення щодо евтаназії, абортів, сурогатного материнства тощо), закінчуючи правом на приватність (згадаємо виокремлення права на забуття). Варте уваги право на свободу вираження поглядів, яке чи не найбільше зазнало як позитивного, так і негативного впливу ІТ-сфери, засобів комунікації. Так, в умовах сьогодення важко заперечити наявність спроможності донести свою думку до значної кількості осіб попри географічні межі, зокрема через соціальні мережі (які стали значною складовою виборчого процесу), що посилює можливість дифамації. Інтернет мережа стала фактором виходу права на свободу вираження поглядів за темпоральні та географічні межі, створивши спроможність доносити до адресатів потрібну інформацію в короткі терміни,

попри територіальний чинник, а також поширювати недостовірну інформацію, маніпулюючи громадською думкою.

Окреслене значно впливає на приватну сферу, обмежуючи її, особливо в контексті захисту репутації особи. Яскравим прикладом цього є виникнення згаданого вище права на забуття. Людина змінюється, згодом переоцінює окремі явища, власну поведінку й сподівається на таке ж ставлення від інших, що базується на його характеристиках натеper. Однак цьому заважає можливість віднаходження значної кількості інформації про людину в мережі Інтернет.

Відтак, доволі часто виникає контрадикція між правом на свободу вираження поглядів і правом на приватність, зокрема в контексті захисту репутації особи. Аналіз практики Європейського суду з прав людини за цією категорією справ дозволяє зробити висновок про те, що рішення, які виносить Суд, відшукуючи баланс між вказаними правами, є доволі неоднозначними з огляду на наявність у більшості з таких рішень особливих думок. Тому важливим завданням правничої науки є висвітлення означеної проблематики та віднайдення

шляхів її розв'язання, що й визначає актуальність цього дослідження.

Аналіз вітчизняних джерел за предметом гносеології вказує на дещо інший, ніж в західній правничій культурі, підхід. Так, наприклад, у вітчизняній правничій літературі, а також правозастосовних актах переважно використовують термін «захист честі, гідності та ділової репутації», а не – «захист репутації». Причому акцентовано на розмежуванні складових зазначеного поняття: з'ясовується, що таке честь, як інтерпретується гідність і що є діловою репутацією. «Необхідною умовою правильного застосування судами Цивільного кодексу України та інших нормативних актів під час розгляду справ про захист честі, гідності та ділової репутації в мережі Інтернет є з'ясування правової сутності таких понять, як «честь», «гідність», «ділова репутація», оскільки в доктрині, судовій практиці, постановках Пленуму Верховного Суду України даються різні тлумачення», – зазначає О. Гончаренко (Honcharenko, 2017).

До того ж проблематику захисту честі, гідності та ділової репутації переважно досліджують у межах цивільного, а не конституційного права. Це питання вивчали у своїх працях такі науковці, як: О. Аврамова, М. Галянтич, О. Гончаренко, І. Грищенко, М. Гуренко, В. Кузьменко, Л. Кушнір, І. Лагутіна, Д. Луспеник, Д. Маріц, К. Машевська, І. Мельник, К. Можаровська, М. Німак, Я. Протопопова, О. Пушкіна, І. Саприкіна, А. Стародубцев, І. Староста, Р. Стефанчук, А. Уразова, А. Церковна, А. Штефан, М. Ясинок та ін.

Окремі аспекти співвідношення права на свободу вираження поглядів і права на захист репутації висвітлювали такі правники, як: Х. Воробець, О. Жуковська, В. Лутковська, В. Малиновська, К. Можаровська, О. Нагнічук, В. Паліюк, С. Шевчук, Л. Ярмол тощо.

Відтак, малодослідженість обраної тематики є додатковим фактором актуальності цієї статті й акцентує на необхідності відповідної наукової розвідки. Чітке й системне осмислення проблематики співвідношення права на свободу вираження поглядів і права на захист репутації є підґрунтям ефективної правозастосовної діяльності в зазначеній категорії справ.

Мета і завдання дослідження

Метою цього дослідження є висвітлення основних положень усталеної практики Європейського суду з прав людини в справах про віднаходження балансу між правом на свободу вираження поглядів та захистом репутації задля подальшого вдосконалення національної правничої практики за цією категорією справ.

Виклад основного матеріалу

Аналіз практики Європейського суду з прав людини за предметом пізнання дозволяє сформулювати такі правоположення.

1. *Свобода вираження поглядів є основою демократичного суспільства, без цього права навряд чи можлива демократія* (Howie, 2018; Antoshkina, 2019; Bratasiuk, 2020; Bukach, Kaminska, & Medvid, 2021). Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував на важливості досліджуваного права, що є цінністю демократичного суспільства. Це положення обумовлює визнання того факту, що під захист потрапляє не тільки інформація та ідеї, які схвально сприймають члени суспільства, але й ті, які шокують, непокоять, ображають (що є особливо важливим у контексті нашого предмету дослідження). Про це йдеться, зокрема, у рішенні по справі *Dyuldin and Kislov* проти Росії (заява № 25968/02). Зважаючи на вищевказане, Європейський суд з прав людини зауважив, що саме такими є вимоги багатоманіття, толерантності та свободи поглядів, без яких не існує «демократичного суспільства» ("European Court", 2007). Ці положення містяться й у рішеннях *Handyside* проти Сполученого Королівства (заява № 5493/72) ("European Court", 1976), *Lingens* проти Австрії (заява № 9815/82) ("European Court", 1986), *Oberschlick* проти Австрії (заява № 11662/85) ("European Court", 1991).

У цьому контексті слід згадати справу *Sinkova* проти України (заява № 39496/11), що стосувалася притягнення до юридичної відповідальності членів творчого об'єднання «Братство Святого Луки», які з метою акцентування уваги громадськості до дисонансу між офіційним проявом жалю та жалюгідним становищем ветеранів Другої світової війни, а також до надмірних витрат бюджетних коштів на вічний вогонь, який мало що робить для покращення стану ветеранів в умовах обмежених ресурсів державного бюджету, вчинили «виставу»: біля меморіалу Вічної Слави, на вічному вогні посмажили декілька яєць на сковорідці та сосисок на шампурах ("European Court", 2018).

І хоча в аналізованій справі Європейський суд з прав людини не знайшов порушення державою права на свободу вираження поглядів, розглянемо окрему думку суддів Ю. Моток, П. Пацолая та Г. Юдківської, яка частково не збігається з позицією більшості. Означені судді зауважили, що «відсутність адекватної оцінки національними органами діяльності заявника з позиції ст. 10 Конвенції та повне ігнорування його сатиричного характеру, окрім непропорційного вироку, вважаємо, що ст. 10 була порушена у цій справі» ("European Court", 2018).

Саме в цьому аспекті слід згадати відому справу «Штат Техас проти Джонсона», яку

розглядав Верховний суд Сполучених Штатів Америки, і яка стосувалася притягнення особи до відповідальності за наругу над державним символом (прапором). У цій справі Суд відзначив, що наруга над державним прапором підпадає під захист Першої поправки ("U.S. Supreme Court", 1989).

Відтак, можна погодитися з П. Сухорольським стосовно того, що розглядуване право «є важливим насамперед для меншостей, набуває нового значення, коли саме вони внаслідок соціально-економічних і культурних перепон часто не в змозі скористатися його перевагами» (Sukhorolskyi, 2015).

2. Захист репутації здійснюється в межах захисту права на приватність (ст. 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

Черговий раз зауважимо, що у вітчизняній правничій науці термін «репутація» переважно розглядають значно вужче, ніж у межах західної правової культури, обмежуючись явищем «ділової репутації». Це вказує на необхідність переосмислення правничої теорії в цій частині (з огляду на європейський вектор розвитку України та визнання юрисдикції Європейського суду з прав людини). Так, наприклад, В. Маковій і С. Шурак зазначають, що честь, гідність і ділова репутація є сферою приватності працівника поліції (Shurak, & Makovii, 2017). Однак, як бачимо, використовуючи словосполучення «честь, гідність і ділова репутація», і виникає питання про віднесення ділової репутації до сфери приватності особи.

Зазначимо, що до початку XXI століття (понад 50 років після прийняття Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод) репутацію не розглядали як складову права на приватність. У самій Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод захист репутації та запобігання розголошенню конфіденційної інформації визначено як легітимну мету обмеження права на свободу вираження поглядів. Ще 2000 року в справі Marlow проти Сполученого Королівства (заява № 42015/98) заявник скаржився на порушення його приватності через наявність у рішеннях національних судів принизливих заяв щодо нього. Європейський суд з прав людини скаргу в цій частині визнав неприйнятною через те, що вона стосується сприйняття гідності та репутації заявника, однак цю сферу не захищено ст. 8 Конвенції ("European Court", 2000).

Водночас слід наголосити, що репутацію розглядають як складову приватності не в усіх випадках, а лише за умови, що посягання на неї має досягти певного рівня серйозності, заподіюючи шкоду праву на повагу до приватності. У цьому випадку вона є частиною психологічної цілісності

особистості, а тому потрапляє до сфери «приватного життя» ("European Court", 2009).

Отже, слід зауважити, що Європейський суд з прав людини віднаходить баланс між правами, закріпленими у ст. 8, 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

3. У демократичному суспільстві будь-яка особа може бути піддана критиці (однак йдеться про прийнятну критику) та, відповідно, зазнавати втручання в приватність. Причому сфера приватності публічної особи є меншою у порівнянні з приватністю непублічних осіб.

Акцентуємо на прийнятності критики та певній відповідальності суб'єкта, що критикує. Європейський суд з прав людини у справі Handyside проти Сполученого Королівства (заява № 5493/72) зазначив: «Той, хто реалізує свободу вираження поглядів, бере на себе «обов'язки та відповідальність», обсяг яких залежить від ситуації та технічних засобів, які він використовує» ("European Court", 1976).

Зважаючи на означене, наприклад, у межах журналістики, сформульовано концепцію відповідальної журналістики, яка містить такі положення:

- баланс думок і поглядів;
- достовірність;
- відокремлення фактів від коментарів;
- точність;
- повнота;
- оперативність (Holub, 2016; Kaminska, Loshchikhin, & Romanova, 2019).

Стосовно публічних осіб, то варто вказати таке: «Суд зазначає, як це й було зрозуміло, що коли відбулася публікація книги, то це стосувалося публічної особи – прем'єр-міністра. Таким чином, від нього очікувалося, що він буде терпіти більший ступінь громадського контролю, який може мати негативний вплив на його честь і репутацію, ніж приватна особа», – відзначив Європейський суд з прав людини у справі Ojala and Etukeno Oy проти Фінляндії (заява № 69939/10) ("European Court", 2014).

Зазначимо, що в окремих випадках суб'єктом захисту репутації людини можуть бути нащадки особи, яка піддається дифамації. Важливого значення в цьому аспекті набуває справа Putistin проти України (заява № 16882/03), яка стосувалася публікації щодо легендарного футбольного матчу 1942 року – «матчу смерті». Заявник, що є сином гравця футбольного клубу «Динамо», акцентував на порушенні його права на захист репутації та його сім'ї. Європейський суд з прав людини зазначив, що репутація людини є частиною її особистої ідентичності та психологічної цілісності, а відтак, підпадає під сферу її «приватного життя», тому Суд схильний погодитися з тим, що репутація покійного члена сім'ї може за певних обставин впливати на приватне життя особи, а тому підпадає під дію

ст. 8 (хоча у цій справі не було визнано порушення ст. 8 Конвенції) ("European Court", 2014).

Згадаємо також справу Dzhugashvili проти Росії (заява № 41123/10), у якій Європейський суд з прав людини зазначив, що, на відміну від справи Putistin проти України (заява № 16882/03), розглядувана справа стосується всесвітньо відомого політичного діяча. Відповідно, слід розмежовувати образливі нападки на приватних осіб, репутація яких є складовою репутації членів їхніх сімей і підпадає під гарантії ст. 8 Конвенції, від правомірної критики публічних осіб, які, обіймаючи керівні позиції, тим самим піддають себе підвищеному громадському контролю ("European Court", 2014).

4. Розв'язуючи питання віднаходження балансу між свободою вираження поглядів і захистом репутації, слід урахувати загальний контекст справи. Наприклад, у справі Balaskas проти Греції (заява № 73087/17) Європейський суд з прав людини зазначив, що через використання заявником таких слів, як «відомий неонацистський директор» і «теоретик партії «Золота зоря»», національні судові органи зробили неправильний висновок щодо наміру заявника образити директора, причому суди не врахували загальний контекст справи, досліджували вказані вислови відірвано від контексту публікації ("European Court", 2020).

Варто також згадати справу Eon проти Франції (заява № 26118/10), за обставинами якої заявник скаржився на порушення ст. 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод через притягнення його до відповідальності за образу Президента за таких обставин: 2008 року під час візиту Президента Франції в м. Лаваль перед його кортежем демонстрував плакат з написом «Casse toi, pov'son» («Відвали, ідіот нещасний»). Цю фразу висловив сам Президент на сільськогосподарській виставці, коли один аграрій відмовився потиснути йому руку ("European Court", 2013).

Європейський Суд з прав людини акцентував на таких важливих положеннях:

– повторення висловлювання Президента не можна визнати зазіханням на його честь або необґрунтованим нападом на особистість (сатира має на меті спровокувати й викликати обурення);

– притягнення до кримінальної відповідальності за подібну поведінку може суттєво вплинути на сатиричні виступи щодо соціальних тем, які становлять інтерес для суспільства.

Відповідно, Суд визнав порушення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод ("European Court", 2013; Shpakovych, & Shalamberidze, 2020).

Наукова новизна

Наукова новизна статті обумовлена з'ясуванням малодосліджених вітчизняною правовою наукою питань віднаходження балансу між захистом свободи вираження поглядів і репутації, що здійснюється через системний аналіз практики Європейського суду з прав людини.

Висновки

Отже, стрімкий розвиток науки й техніки, сфери інформаційних технологій став фактором змін у царині людських прав, уплинувши на їхні зміст, форми та засоби реалізації, сприяючи появі нових прав. Особливо відчутний вплив відбувся на права, закріплені в ст. 8, 10 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, які передбачають право на свободу вираження поглядів і право на приватність. Саме як складову права на приватне життя сприймає Європейський суд з прав людини право на захист репутації. Аналіз практики Європейського суду з прав людини спричинив виокремлення таких важливих положень щодо реалізації права на свободу вираження поглядів у контексті захисту репутації: свобода вираження поглядів є основою демократичного суспільства, без цього права навряд чи можлива демократія; захист репутації здійснюється в межах захисту права на приватність; у демократичному суспільстві будь-яка особа може бути піддана критиці (однак, йдеться про прийнятну критику) та, відповідно, зазнавати втручання в приватність (причому сфера приватності публічної особи є меншою у порівнянні з приватністю непублічних осіб); розв'язуючи питання віднаходження балансу між свободою вираження поглядів і захистом репутації, слід урахувати загальний контекст справи.

REFERENCES

- Antoshkina, V.K. (2019). Osoblyvosti tлумachennia konventsii pro zakhyst prav liudyny ta osnovopolozhnykh svobod i zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny pry zdiisnenni sudochynstva v Ukraini [Features of the interpretation of the convention for the protect of human rights and fundamental freedoms and the application of the practice in justice of Ukraine]. *Filozofski ta metodologichni problemy prava, Philosophical and methodological problems of law*, 2(18), 116-123. doi: <https://doi.org/10.33270/02191802.11> [in Ukrainian].
- Bratasiuk, M.H. (2020). Filozofiiia zakhystu prav liudyny z pozytsii suchasnoho pravovoho myslennia [Philosophy of human rights protection from the standpoint of modern legal thinking]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 1(19), 14-20. doi: doi.org/10.33270/02201901.14 [in Ukrainian].

- Bukach, V., Kaminska, N., & Medvid, L. (2021). Instytutsiini harantii konstytutsiinykh politychnykh prav i svobod liudyny ta hromadianyna v Ukraini [Institutional Guarantees of Constitutional Political Rights and Freedoms of Persons and Citizens in Ukraine]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Law Magazine of the National Academy of Internal Affairs*, 1(21), 39-46. doi: <https://doi.org/10.33270/04212101.39> [in Ukrainian].
- European Court of Human Rights. (1976). Case of Handyside v the UK (Application No. 5493/72). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57499>.
- European Court of Human Rights. (1986). Case of Lingens v. Austria (Application No. 9815/82). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57523>.
- European Court of Human Rights. (1991). Case of Oberschlick v Austria (Application No. 11662/85). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57716>.
- European Court of Human Rights. (2000). Case of Marlow v the UK (Application No. 42015/98). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-22833>.
- European Court of Human Rights. (2007). Case of Dyuldin and Kislov v. Russia (Application No. 25968/02). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82038>.
- European Court of Human Rights. (2009). Case of A. v. Norway (Application No. 28070/06). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92137>.
- European Court of Human Rights. (2013). Case of Eon v. France (Application No. 26118/10). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117742>.
- European Court of Human Rights. (2014). Case of Dzhughashvili v. Russia (Application No. 41123/10). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150568>.
- European Court of Human Rights. (2014). Case of Ojala and Etukeno oy v. Finland (Application No. 69939/10). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-139991>.
- European Court of Human Rights. (2018). Case of Sinkova v. Ukraine (Application No. 39496/11). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-181210>.
- European Court of Human Rights. (2020). Case of Balaskas v. Greece (Application No. 73087/17). (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-205545>.
- Holub, O.P. (2016). *Mediakompas: putivnyk profesiinoho zhurnalista [Media compass: a guide for a professional journalist]*. Kyiv: Sofiia-A [in Ukrainian].
- Honcharenko, O.A. (2017). Osoblyvosti zakhystu chesti, hidnosti ta dilovoi reputatsii v merezhi Internet: praktychnyi aspekt [Features of protection of honor, dignity and business reputation on the Internet: practical aspect]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia, State building and local self-government*, 34, 116-129 [in Ukrainian].
- Howie, E. (2018). Protecting the human right to freedom of expression in international law. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 20(1), 12-15. doi: doi.org/10.1080/17549507.2018.1392612.
- Kaminska, N., Loshchykhin, O., & Romanova, N. (2019). The role of the OSCE in ensuring gender equality into policies and practices. *Fundamental and Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools*, 34(4), 87-91. doi: [10.33531/farplss.2019](https://doi.org/10.33531/farplss.2019) [in Ukrainian].
- Shpakovych, O., & Shalamberidze, M. (2020). Pravotvorcha diialnist mizhnarodnykh orhanizatsii [Law-making by international organizations]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Herald of the National Academy of Internal Affairs*, 3(116), 108-114. doi: doi.org/10.33270/01201163.108 [in Ukrainian].
- Shurak, S.P., & Makovii, V.P. (2017). Profesiina chest ta hidnist pratsivnyka politsii [Professional honor and dignity of a police officer]. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys, South Ukrainian Law Journal*, 3, 141-144 [in Ukrainian].
- Sukhorolskyi, P. (2015). Mizhnarodni standarty zabezpechennia svobody vyrazhennia pohliadiv v umovakh utverdzhennia kontseptsii pozytyvnykh obov'язkiv derzhavy [International standards for ensuring freedom of expression in the context of establishing the concept of positive responsibilities of the state]. *Ukrainskyi chasopys mizhnarodnoho prava, Ukrainian Journal of International Law*, 1, 146-155 [in Ukrainian].
- U.S. Supreme Court (1989). Texas v. Johnson, 491 U.S. 397. (n.d.). *supreme.justia.com*. Retrieved from <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/491/397/>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Антошкіна В. К. Особливості тлумачення конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні судочинства в Україні. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2019. № 2 (18). С. 116–123. doi: <https://doi.org/10.33270/02191802.11>.
- Братасюк М. Г. Філософія захисту прав людини з позицій сучасного правового мислення. *Право України*. 2020. № 1 (19). С. 14–20. doi: <https://doi.org/10.33270/02201901.14>.
- Букач В., Камінська Н., Медвідь Л. Інституційні гарантії конституційних політичних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1 (21). С. 39–46. doi: <https://doi.org/10.33270/04212101.39>.
- European Court of Human Rights. Case of Handyside v the UK from December 7, 1976 (Application No. 5493/72). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57499>.
- European Court of Human Rights. Case of Lingens v. Austria from July 8, 1986 (Application No. 9815/82). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57523>.
- European Court of Human Rights. Case of Oberschlick v Austria from May 23, 1991 (Application No. 11662/85). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57716>.

- European Court of Human Rights. Case of Marlow v the UK from December 5, 2000 (Application No. 42015/98). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-22833>.
- European Court of Human Rights. Case of Dyuldin and Kislov v. Russia from July 31, 2007 (Application No. 25968/02). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82038>.
- European Court of Human Rights. Case of A. v. Norway from April 9, 2009 (Application No. 28070/06). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92137>.
- European Court of Human Rights. Case of Eon v. France from March 14, 2013 (Application No. 26118/10). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117742>.
- European Court of Human Rights. Case of Dzhugashvili v. Russia from December 9, 2014 (Application No. 41123/10). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150568>.
- European Court of Human Rights. Case of Ojala and Etukeno oy v. Finland from January 14, 2014 (Application No. 69939/10). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-139991>.
- European Court of Human Rights. Case of Sinkova v. Ukraine from February 27, 2018 (Application No. 39496/11). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-181210>.
- European Court of Human Rights. Case of Balaskas v. Greece from November 5, 2020 (Application No. 73087/17). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-205545>.
- Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Київ : Софія-А, 2016. 184 с.
- Гончаренко О. А. Особливості захисту честі, гідності та ділової репутації в мережі Інтернет: практичний аспект. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 34. С. 116–129.
- Howie E. Protecting the human right to freedom of expression in international law. *International Journal of Speech-Language Patholog.* 2018. No. 20 (1). P. 12–15. doi: doi.org/10.1080/17549507.2018.1392612.
- Kaminska N., Loshchykhin O., Romanova N. The role of the OSCE in ensuring gender equality into policies and practices. *Fundamental and Applied Researches in Practice of Leading Scientific Schools*. 2019. No. 34 (4). P. 87–91. doi: [10.33531/farplss.2019](https://doi.org/10.33531/farplss.2019).
- Шпакович О., Шаламберідзе М. Правотворча діяльність міжнародних організацій. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 3 (116). С. 108–114. doi: <https://doi.org/10.33270/01201163.108>.
- Шурак С. П., Маковій В. П. Професійна честь та гідність працівника поліції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 3. С. 141–144.
- Сухорольський П. Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів в умовах утвердження концепції позитивних обов'язків держави. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 1. С. 146–155.
- U.S. Supreme Court. *Texas v. Johnson*, 491 U.S. 397 (1989). URL: <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/491/397/>.

Стаття надійшла до редколегії 03.03.2021

Minchenko O. – Doctor of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory of State and Law of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7746-0919>

Reputation Protection and Freedom of Expression in the European Court of Human Rights Practice

*The actuality of the research topic is stipulated by a number of factors. Science and technology and information technology intensive development has become a factor in changes in the field of human rights, influencing their content, forms and means of implementation, and has led to the new rights emergence. Particularly significant impact occurred on the rights enshrined in Art. 8 and Art. 10 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms providing for the right to freedom of expression and the right to privacy. The European Court of Human Rights considers the right to reputation protection as a component of the right to privacy. It is noted that a clear and systematic understanding of the correlation between the right to freedom of expression and the right to reputation protection is the basis of effective law enforcement activities in this category of cases. The **purpose** of the article is to cover the main provisions of the European Court of Human Rights established practice in finding a balance between the right to freedom of expression and reputation protection in order to further improve national legal practice in this category of cases. The **scientific novelty** is stipulated by the clarification of the issues of finding a balance between the freedom of expression and reputation protection, which has been little studied by domestic legal science, through a systematic analysis of the European Court of Human Rights practice. **Conclusions.** The analysis of the European Court of Human Rights practice allowed to formulate the following provisions on the exercise of the right to freedom of expression in the context of reputation protection: freedom of expression is the basis of a democratic society; democracy is hardly possible without this right; reputation protection is carried out within the right to privacy protection; any person may be criticized in a democratic society (however, when it is acceptable criticism) and, accordingly, may be subject to invasion of privacy (the sphere of privacy of a public figure is smaller compared to the privacy of non-public persons); in finding a balance between freedom of expression and reputation protection, the general context of the case must be taken into account.*

Keywords: European Court of Human Rights; reputation protection; right to privacy; right to freedom of expression; European Court of Human Rights practice.